

INTERNATIONAL

JOURNAL of HUMAN STUDIES

ULUSLARARASI İNSAN ÇALIŞMALARI DERGİSİ

ISSN: 2636-8641

Cilt/VOLUME 4 Sayı/ISSUE 7 Yıl/YEAR: 2021

Alındı/RECEIVED: 09-03-2021 – Kabul/ACCEPTED: 21-06-2021

İstanbul Sözleşmesi: Twitter Üzerinden Sözleşmeye Karşı Çıkanların Görüşlerine Yönelik Bir Söylem Analizi

Istanbul Convention: A Discourse Analysis on the Opinions of Opponents to the Convention on Twitter

Eylül AKAR¹

Öznur BAYAR²

Nilüfer KOÇTÜRK³

Abstract

Digital activist movements are highly effective in expressing ideas to the masses. Among these, the most widely used type of hashtag activism is on the Twitter social media platform. The aim of this study is to examine some features (rate, ground) of the supportive and opposing tweets posted under the title of "Istanbul Convention", which has national and international importance, and the content of the tweets opposing the convention, through discourse analysis. For this

Öz

Dijital aktivist hareketler, düşüncenin kitlelere ifade edilmesinde oldukça etkilidirler. Bunlar arasında en fazla kullanılan tür olan hashtag aktivizminin en yaygın kullanıldığı yerlerden biri Twitter sosyal medya platformudur. Bu çalışmanın amacı, ulusal ve uluslararası öneme sahip olan "İstanbul Sözleşmesi" başlığı altında atılan destekleyici ve karşı çıkan tweetlerin bazı özelliklerinin (oran, dayanak noktası) ve sözleşmeye karşı çıkan tweetlerin içeriğinin

¹ Eylül Akar, Yüksek Lisans Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, eylulakar@hacettepe.edu.tr, Orcid: 0000-0002-3591-3884

² Öznur Bayar, Aras. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, oznur.bayar@hacettepe.edu.tr, Orcid: 0000-0002-9385-8641

³ Nilüfer Koçtürk, Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, niluferkocturk@hacettepe.edu.tr, Orcid: 0000-0001-6124-1842

purpose, 252 tweets shared on Twitter between April 1, 2020 and November 20, 2020 with the tags "#istanbulsozmesi", "#istanbulsozlesmesiyasatir" and "#istanbulsozlesmesiihanettir" were selected and handled randomly. Then, the contents of these selected tweets were examined and categorized into two groups as supporting and opposing the contract. These categorization was carried out by two independent researchers. The percentage of consensus between the researchers among the coders was calculated as 95%. Afterwards, discourse analysis was made on the tweets in the opposing category. According to the findings, the number of tweets supporting and opposing regarding the Istanbul Convention were close to each other. The grounds of discourses opposing the convention were often in the form of disrupting the family structure, not preventing violence and preparing the ground for LGBTI. These reasons of opposing discourses have been discussed within the framework of the content of the İstanbul Convention and the related literature. In addition, after the completion of this study, it was announced that the Republic of Turkey withdrew from the Istanbul Convention. Following this decision, changes may have occurred in the content of tweets that oppose the contract. In this respect, it is important to re-examine the posts on the subject.

Keywords: Digital Activism, Hashtag, İstanbul Convention, Twitter, Discourse Analysis

söylem analizi ile incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, Twitter 'da 1 Nisan 2020 ve 20 Kasım 2020 tarihleri arasında "#istanbulsozlesmesi", "#istanbulsozlesmesiyasatir" ve "#istanbulsozlesmesiihanettir" etiketleri ile paylaşılan 252 sayıda tweet seçkisiz yolla seçilerek ele alınmıştır. Ardından seçilen bu tweetlerin içerikleri incelenerek paylaşılan tweetler sözleşmeyi destekleyen ve sözleşmeye karşı çıkan olarak iki grupta kategorize edilmiştir. Bu kategorizasyon iki bağımsız araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar arasında kodlayıcılar arası görüş birliği yüzdesi %95 olarak hesaplanmıştır. Sonrasında, karşı çıkan kategoride yer alan tweetler üzerinde söylem analizi yapılmıştır. Bulgulara göre İstanbul Sözleşmesini destekleyen ve sözleşmeye karşı çıkan tweet sayısı birbirine yakın bulunmuştur. Sözleşmeye karşı çıkan söylemlerin dayanak noktaları sıklıkla, aile yapısını bozma, şiddeti önlememe ve LGBTİ'ye zemin hazırlama şeklindedir. Bu nedenler, İstanbul sözleşmesinin içeriği ve ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır. Ayrıca bu çalışma tamamlandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiği kararı açıklanmıştır. Bu karar sonrasında sözleşmeye karşı çıkan tweetlerin içeriğinde değişimler meydana gelmiş olabilir. Bu bakımdan konu ile ilgili paylaşımların tekrar incelenmesi önemli görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Dijital aktivizm, Hashtag, İstanbul Sözleşmesi, Twitter, Söylem analizi

Giriş

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda insanlar fikirlerini internet aracılığıyla daha hızlı bir şekilde dile getirip, aktivist hareketler için örgütlenebilmektedirler (Xiong vd., 2019). Bu açıdan bakıldığında aktivist hareketler, kişilerin yanlış olduğunu düşündüğü uygulamaları değiştirmeye ilişkin çabalarıdır (Gürel ve Nazlı, 2019). Fransızca “aktivisme” kelimesinden Türkçeye geçmiş bir kavram olup Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlükte (2020) ise etkinlik olarak adlandırılmıştır. Bu çalışmada, alanyazındaki yaygın kullanımdan dolayı “aktivizm” kelimesi tercih edilmiştir. Sert’e göre (2016) ise aktivizm, toplum adına tehdit oluşturan sorunları çözmek için gönüllü biçimde birleşmiş kamunun dikkatini çekebilme ve soruna neden olan uygulamaları değiştirmek için yürütülen mücadeledir. Toplumun sorunlarını düzeltmek amacıyla yapılan eylemler aktivizm olarak adlandırılırken; bu eylemleri gerçekleştiren kişilere aktivist, eğer grupsa bu grup aktivist grup olarak adlandırılır (Korkmaz vd., 2018).

İnternet çağının gelmesiyle birlikte sosyal değişim aktivizminin pek çok farklı platform aracılığıyla sergilenmesinin yolu açılmıştır (Xiong vd., 2019). Günümüzde aktivizm hareketlerinin yaygınlaşmasına en büyük katkı sağlayan gelişmelerden birisi yeni medya araçlarıdır. Bu medya araçları “sosyal medya” olarak adlandırılmaktadır (Perrin, 2015). Yeni medya sayesinde birbirine etnik, sosyoekonomik veya dünya görüşü açısından benzeyen ya da birbirinden oldukça farklı olan her kesimden kişiler yeni medya aracılığıyla fikirlerini daha özgür bir biçimde dile getirebilmekte ve toplumsal hareketlere ilişkin düşüncelerini diğer insanlarla paylaşabilmektedirler. Bu da yeni bir tür aktivizmin doğmasına yol açmıştır (Şen ve Kök, 2017). Dijital aktivizm 2010’lu yıllarda sosyal medyanın yükselişe geçmesiyle başlamıştır (Kaun ve Uldam, 2018). Her ne kadar alanyazında dijital aktivizm için kesin bir tanımlama olmasa da Gençler’e (2015) göre dijital aktivizm hedef olarak seçilmiş otoriteye karşı taleplerin dijital medya aracılığı ile aktarılmasıdır. Özcan (2012) ise dijital aktivizmi bireylerin internetin hızlı yayılım gücünden yararlanarak düşünceleri ifade eden yüksek kamuoyu sesi ve momentum üretebilmek için eylemler tasarlayarak bu eylemleri ortaya koymak olarak tanımlamaktadır. Çoban ve İnceoğlu (2015) ise dijital aktivizmi herhangi bir konuda bireylerin düşüncelerini değiştirme çabası olarak kavramsallaştırmaktadır. Böylece kişiler bir sorun karşısında zamana ve mekâna bağlı kalmadan hızlı bir şekilde örgütlenebilmektedirler. Bu sayede problemlere karşı tepkilerini gösterebilmekte ve seslerini duyurup çözüm umutlarını canlı tutabilmektedirler (Gençer, 2015).

Kuramsal açıdan dijital aktivizmi çeşitli bağlamda değerlendirmek mümkündür. Örneğin, ekolojik sistem kuramına göre birey çevresini, mikro ve makro sistemleri etkilediği gibi bu sistemler tarafından da etki altındadır (Shelton, 2018). Dolayısıyla bireyi çevreleyen her türlü toplumsal öge bireyi, bireyler de toplumsal öğeleri etkilemektedirler. Bu noktada, genellikle sosyalizasyon yoluyla oluşturulan, bireyin kendisi ve/veya ait olduğu grup dışındaki bireylere ve gruplara olan önyargılarının bireylerin davranışlarını şekillendirebileceğini belirtmek mümkündür. Wright ve Lubensky (2009) sosyal adaletin sağlanması için söz konusu önyargıları kırmak ve kolektif eylemin önündeki psikolojik engellerin kaldırılmasından söz etmektedirler. Dış gruplara karşı olumsuz tutumlar düzeltilindiğinde önyargıların kırılacağını ve sistemdeki aksaklıklara tepki gösterildiğinde yani kolektif bir eylem gerçekleştiğinde toplumsal bir değişimin gerçekleşebileceğini belirtmişlerdir (akt. Yücel ve Türkoğlu, 2020). Sidanius ve diğerleri (2004) tarafından ortaya atılan sosyal baskınlık kuramı ise bireylerin gruplar arası ilişkilerde

nasıl eşitlikçi olmamayı desteklediğini açıklamaktadır. Bu kuram bazı basit ve tekil nedenden (örneğin, “kişilik”) ziyade, grup baskınlığı olan toplumların farklı analiz süreçlerinde birbirleriyle etkileşime girme şeklini araştırmaktadır (Sidanius vd., 2004). Kurama göre, eşitsizliği destekleyen ya da devam ettiren önyargılara ve araçlara hiyerarşiyi meşrulaştıran mitler denmektedir ve kadın hakları, cinsel azınlıkların hakları gibi hareketlere de hiyerarşiyi azaltan mitler denilmektedir (Pratto vd., 1994; akt. Yücel ve Türkoğlu, 2020). Sosyal baskınlık düzeyi yüksek olan kişilerin de sosyal tabakalaşmayı koruma eğiliminde olmalarından kaynaklı sosyal hiyerarşiyi azaltan mitlere karşı çıktıkları belirtilmektedir. Dolayısıyla, sosyo-psikolojik çerçeveden bakıldığında, dijital aktivizm de dış gruplara ilişkin önyargıları kırma mekanizması rolü oynayabilecek olan kolektif eylemlerden biri olarak görülebilir. Bu bilgiye bağlı olarak, bir toplumda dijital aktivizmin değişim hedeflediği kolektif eylem alanlarına destek olan ve de bu değişimlere karşı çıkan bireylerin bulunması olasıdır.

Dijital aktivizm birçok platformda kullanıldığı için çeşitli türleri bulunmaktadır. Bunlardan birisi olan hashtag aktivizmi harekete sebep olan görüşün başına hashtag işareti (#) konularak sosyal medya da sunulmasıdır (Gürel ve Nazlı, 2019). Berridge ve Portwood-Stacer’a (2015) göre hashtag kullanımı sosyal medya platformlarında bir bilgiyi paylaşmanın ve eyleme geçmenin en işlevsel yollarından bir tanesidir. Bu platformlar arasında en fazla hashtag kullanılan ise Twitter’dır. Twitter üzerinde kişiler, fikirlerini ifade edebilir ve aynı sanal ortamda buluşabilirler (Çetin, 2015). Kullanıma 2006 yılında açılan Twitter’ın kullanıcı sayısı 2020 yılında 340 milyon olmuştur. Türkiye’de de Twitter’ın 2020 yılından itibaren 11.8 milyon aktif kullanıcısı olduğu bilinmektedir (We are social, 2020). Ayrıca Collins Sözlüğe kelime olarak girmesiyle de Twitter akademik açıdan itibar kazandığı alanyazında belirtilmektedir (Bostancı, 2010). Nitekim son yıllarda yapılan çalışmalar incelendiğinde de Twitter üzerinden hashtag incelemelerinin yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Ancak yurtdışında oldukça fazla sayıda araştırma varken (Higgs, 2005; Clark, 2016; Kim, 2017) Türkiye’de yapılan araştırmaların son yıllarda artış göstermesine rağmen (Gören vd., 2018; Kuyucu, 2013; Özdemir, 2015; Yılmaz, 2015) sınırlılığı dikkat çekmektedir.

Sosyal medya araçlarından Twitter’da ilk olarak Ağustos 2019 tarihinde gündem olan başlıklardan birisi “İstanbul Sözleşmesi” olmuştur. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi bir diğer adıyla İstanbul Sözleşmesi, taraf devletlere cinsiyet eşitsizliğine yönelik önleyici ve müdahale edici yükümlülükler vermekte olup toplam 45 ülke tarafından imzalanmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (eski adıyla) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne (2016) İstanbul Sözleşmesinin işlevleri ve amaçları şu şekilde sıralanmıştır: “Kadına yönelik her türlü şiddet ve ev içi şiddeti önlemek, koruyup, ortadan kaldırmak, şiddet mağdurlarının korunması amacıyla politika ve tedbirler geliştirmek kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak amacıyla kadın erkeğe eşitliğini yaygınlaştırmak, bu alanda uluslararası işbirliğini geliştirmek ve kuruluşların kolluk birimleriyle etkili işbirliği yapmalarını desteklemek.” Sözleşme Türkiye tarafından 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalanmıştır ve sözleşmenin yürürlüğe girme tarihi 1 Ağustos 2014’tür (Bakırcı, 2015). Buradan da anlaşılacağı üzere sözleşmenin hemen uygulanmasında sorunlar yaşanmış ve süreç uzamıştır. Nitekim, Türkiye 2011 yılında İstanbul Sözleşmesini imzalayan ilk devlet olmasına rağmen, İstanbul Sözleşmesinin maddelerinin uygulanmadığı alanyazında ve yazılı basında belirtilmektedir (Haber Türk Gazetesi, 03.07.2020; Milliyet Gazetesi, 24.01.2021; Cumhuriyet Gazetesi, 14.08.2020). Ayrıca 2019 yılından

İtibaren sözleşmenin Türkiye için uygun olmadığı iddiaları ortaya atılmış ve sözleşme yazılı ve sözlü basında ve sosyal medyada gündeme getirilmiştir (Milli Gazete, 06.02.2021; Yeni Akit Gazetesi, 31.08.2019).

Türkiye’de kadın cinayeti yaşandıktan sonra sosyal medya platformlarında İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sözleşmeyi destekleyici veya sözleşmeye karşı çıkan paylaşımlar yapıldığı görülmektedir (ör. Emine Bulut cinayeti, Pınar Gültekin cinayeti). Bu kampanyalarda bazı bireyler, İstanbul Sözleşmesinin gerekli olduğuna ve yeterince uygulanmadığına dikkat çekerek “#istanbulsozlesmesiyasatir” etiketi ile ve bazı bireyler ise çeşitli sebeplerden dolayı sözleşmenin iptalini isteyerek “#istanbulsozlesmesiihanettir” etiketi ile tweet paylaşmışlardır.

İstanbul Sözleşmesi ulusal ve uluslararası bağlamda öneme sahip olduğundan ve Türkiye’de yürürlükte olduğu 2014 yılından beri tartışılacağından ötürü sosyal medya kullanıcısı olan halkın sözleşmeye yönelik görüşlerinin niteliğinin incelenmesi önemli görülmektedir. Aynı zamanda daha önce vurgulandığı üzere, alanyazında Türkçe metinler üzerinden hashtag aktivizmi ile ilgili söylem analizi çalışmaları sınırlıdır (Gören Kekeç ve Taşcıoğlu, 2018; Kuyucu, 2013; Özdemir, 2015; Yılmaz, 2015). Öte yandan, bir topluluğun hassas bir konudaki gerçek görüşlerinin incelenmesi için Twitter uygun bir platformdur. Bunun sebebi, Twitter’ın bireylerin gerçek adlarını kullanmasını gerektirmemesidir. Bu platformda, bireylerin hesabın anonim olması ile toplumsal olarak hassasiyet gösterilen konularda paylaşım yapabilmesi arasında bir ilişki bulunmuştur (Peddinti vd., 2014). Bir diğer deyişle, bireyler kimliklerinin açığa çıkmayacağını bildiğinde düşüncelerini daha çok dile getirebilmektedir. İstanbul Sözleşmesi de Türkiye’de toplumsal hassasiyetin olduğu bir konu olarak görüldüğünden, bireylerin görüşlerinin Twitter platformunda incelenmesi uygun bulunmuştur.

Sonuç olarak, bu çalışmanın amacı, ulusal ve uluslararası öneme sahip olan “İstanbul Sözleşmesi” başlığı altında atılan destekleyici ve karşı çıkan tweetlerin bazı özelliklerinin (oran, dayanak noktası) ve sözleşmeye karşı çıkan tweetlerin içeriğinin söylem analizi ile incelenmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

(a) İstanbul Sözleşmesi ile ilgili destekleyici ve karşı çıkan tweet atan bireylerin kimlik cinsiyeti dağılımı nasıldır?

(b) İstanbul Sözleşmesi ile ilgili atılan tweetlerin destekleyici/ karşı çıkan olma bakımından dağılımı nasıldır?

(c) İstanbul Sözleşmesi başlığı altında yapılan sözleşmeye karşı çıkan söylemlerin dayanak noktası nedir?

Yöntem

1.Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Türkiye’de Twitter platformunda “İstanbul Sözleşmesi” ile ilgili atılan sözleşmeyi destekleyici veya sözleşmeye karşı çıkan tweetler söylem analizi yoluyla incelenmiştir. Söylem analizi farklı disiplinler aracılığıyla gelişmiş ve bu disiplinlerin bakış açılarına dayanan bir analiz yöntemidir (Tonkiss, 2006).

2.Evren Örneklem

Araştırma evreni, Twitter sosyal medya platformundan 1 Nisan 2020 ile 26 Kasım 2020 tarihleri arasında paylaşılan “İstanbul Sözleşmesi” konulu 500 tweettir. Bu çalışmada, kişisel hesaplardan atılmayan (örneğin, bir kurum tarafından atılan) ve de hiçbir açıklama içermeyen (örneğin, sadece #istanbulsozlesmesi yazılan) tweetlerin çalışma kapsamı dışında bırakılmasına araştırmacı/ lar tarafından karar verilmiştir. Dolayısıyla söz konusu tarihler arasında belirlenen kriterlere uyan “#istanbulsozlesmesi” etiketi ile paylaşılan 52, “#istanbulsozlesmesiyasatir” ve “#istanbulsozlesmesiihanettir” etiketleri ile paylaşılan 100’er tweet, toplamda 252 tweet çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bilindiği üzere, bireylere anlık iletişim olanağı sağlamasından dolayı Twitter’da bir haberin yayılması geleneksel medya organlarına göre daha hızlı bir biçimde gerçekleşmektedir (Tufan Yeniçaktı, 2016). Aynı zamanda Twitter aktivizm hareketlerinde önemli bir yere sahip olmasından dolayı amaçlı örnekleme olarak seçilmiştir. Amaçlı örnekleme tekniğinde araştırmacı, araştırması için önemli olduğunu düşündüğü bireyleri örnekleme dahil etmektedir (Koçak ve Arun, 2006). Bu olasılığı bilinmeyen örnekleme türü, yapılacak çalışmada belirli niteliklere göre bir seçim yapılacaksa kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2009).

3.Veriler Toplama Süreci

Araştırma kapsamında Twitter’ın gelişmiş arama özelliği kullanılarak “#istanbulsozlesmesi”, “#istanbulsozlesmesiyasatir” ve “#istanbulsozlesmesiihanettir” etiketleri ve 1 Nisan 2020 ile 26 Kasım 2020 tarihleri arası sınırlandırılarak bir arama yapılmış ve karşılaşılan tweetler kopyalanarak veriler toplanmıştır. Belirlenen 500 tweet, dışlama kriterleri dikkate alınarak gözden geçirilmiştir. Kişisel hesaplardan paylaşılan ve etiketin yanında açıklama da içeren 252 tweet incelenmek üzere ayrı bir dosyaya not edilmiştir.

4.Verilerin Analizi

Araştırmanın ilk aşamasında belirlenen her bir etikette tweet atan erkek ve kadın katılımcı sayıları betimsel yolla (frekans ve yüzde) belirlenmiştir. Atılan tweetler üzerinden kullanıcıların kimlik cinsiyetine karar verilirken, tweetin yazarının ismi ve profil fotoğrafı değerlendirilmiştir. Ardından tweetlerin içerikleri incelenerek paylaşılan tweetler sözleşmeyi destekleyen ve sözleşmeye karşı çıkan olarak iki grupta kategorize edilmiştir. Söz konusu kategorizasyon iki bağımsız araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar arasında kodlayıcılar arası görüş birliği yüzdesi %95 olarak hesaplanmıştır. Sonrasında, karşı çıkan kategoride yer alan tweetler üzerinde söylem analizi yapılmıştır. Van Dijk (2019) tarafından önerilen söylem analizinde kullanılan dilin incelenmesi ve bu inceleme ile söylenenlerin ötesindeki anlamı ve içeriği incelemek amaçlanmaktadır. Bu çalışmada da, tweetlerin içeriği inceleneceğinden söylem analizi yöntemi uygun görülmüştür. Söylem analizi yapılan tweetlerden bazı örnekler ise bulgulara sunulmuştur. Elde edilen bulgular tanımlayıcı istatistikler kullanılarak grafik üzerinde ifade edilmiştir.

Bulgular

a. İstanbul Sözleşmesi başlığı altında destekleyici ve karşı çıkan tweetleri atan bireylerin kimlik cinsiyeti dağılımı nasıldır?

Tablo 1. Tweet kategorisi, Etiket ve Cinsiyetlere Göre Katılımcı Dağılımları

Etiket	Destekleyici Tweetler		Karşı Çıkan Tweetler		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
#istanbulsozlesmesi	23	15	1	13	52
#istanbulsozlesmesiyasatir	62	38	-	-	100
#istanbulsozlesmesiihanettir	-	-	26	74	100
Toplam	85	53	27	87	252

Bu çalışmada “#istanbulsozlesmesi” etiketinden 52 tweet, “#istanbulsozlesmesiyasatir” ve “#istanbulsozlesmesiihanettir” etiketinden 100'er tweet incelenmiştir. İlk olarak “#istanbulsozlesmesi” etiketi altında incelenen 52 tweetin 28'inin (%54) erkek ve 24'ünün (%46) kadın kullanıcılar tarafından atıldığı görülmüştür. Bir diğer etiket olan “#istanbulsozlesmesiyasatir” altında incelenen 100 tweetten 38'i (%38) erkek ve 62'si (%62) kadın kullanıcılar tarafından atılmıştır. Ayrıca “#istanbulsozlesmesiihanettir” etiketi altında incelenen 100 tweetten 74'ü (%74) erkek ve 26'sı (%26) kadın kullanıcılar tarafından atılmıştır. Grafikte de görüldüğü üzere #istanbulsozlesmesiyasatir etiketinde kadınların erkeklere oranla daha fazla tweet attığı gözlemlenirken bu durum “#istanbulsozlesmesiihanettir” etiketi için tam tersi yöndedir.

b. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili atılan tweetlerin destekleyici/karşı çıkan olma bakımından dağılımı nasıldır?

İncelemeye alınan üç etiket grubunda toplam 252 tweet içerisinde İstanbul Sözleşmesini destekleyici olan toplam 138 (%55); sözleşmeye karşı çıkan söylemde 114 (%45) tweet olduğu görülmüştür. Destekleyici 138 söylemin %38'i ($n = 53$) erkek kullanıcılar tarafından paylaşılırken %62'si ($n = 85$) kadın kullanıcılar tarafından paylaşılmıştır. Karşı çıkan 114 söylemin ise %76'sı ($n = 87$) erkek kullanıcılar tarafından paylaşılırken %24'ü ($n = 27$) kadın kullanıcılar tarafından paylaşılmıştır. Her bir etikete ayrı ayrı bakıldığında; “#istanbulsozlesmesi” etiketinde incelenen 52 tweette 14 (%27) karşı çıkan söylemin 13'ü erkek kullanıcılar tarafından paylaşılırken yalnızca 1 tanesi kadın kullanıcı tarafından paylaşılmıştır. Yine aynı etiket altında yapılan 38 (%73) destekleyici söylemden 15'i erkek ve 23'ü kadın kullanıcılara aittir. Bir diğer etiket olan “#istanbulsozlesmesiyasatir” etiketi altında incelemeye alınan tweetlerin tümünün sözleşmeyi destekleyici yapıda olduğu görülmüştür. Benzer olarak “#istanbulsozlesmesiihanettir” etiketi altında incelemeye alınan tweetlerin tümünün sözleşmeye karşı çıkan yapıda olduğu görülmüştür.

c. İstanbul Sözleşmesi başlığı altında yapılan destekleyici ve karşı çıkan söylemlerin dayanak noktası nedir?

Sözleşme taraftarları sözleşmenin uygulanması halinde kadına şiddetin ve bunun beraberinde kadın cinayetlerinin azalacağını ve her türlü ayrımcılığın önlenileceğini öne sürmektedirler.

“F. N. 12 yaşındaki kız çocuğunu taciz etmiş ve bu olayın üstünü örtmeye çalışmıştır. Bu bilgiye erişimimizi engelleyeceğimize çocukların istismara uğramasını engelleyin. İSTANBUL SÖZLEŞMESİ 3/F İYİ BAKIN.” (Kadın)

“Ne istiyorsunuz bu kadınlardan !” (Erkek)

“Bir kişi daha eksilmeyeceğiz” (Kadın)

“Katili ! Tecavüzcüsü ! Sapığı! Manyacı! Herkes dışarıda herkes. Bu ülkede suçsuz yargılanmak için bir canlıya zarar vermek yeterli... ‘tobumuna para mı saydınız sanki’ değil mi? Ne kadar umurunuzda ki ölenler?” (Kadın)

“Benim hayalim çeşitli cinayetlerin olmadığı, adaletli bir dünya... Yaşadığım sürece elimden geleni yapacağım ve ilk yapacağım şey bundan sonra susmamak olacak. Susmayacağım, haykıracağım.” (Erkek)

Çalışmaya dahil edilen 114 karşı çıkan söylem içeren tweet incelendiğinde söylemlerin yedi farklı konu başlığı altında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu konular; LGBTİ’ye (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transeksüel, Interseks) zemin hazırlaması, aile yapısını bozması, cinsiyetsizliğe neden olması, şiddeti önlememesi, dine aykırı olması, kültüre aykırı olması ve yalnızca kadın beyanını esas alarak erkeğe haksız yere cezanın önünün açılması şeklindedir.

Tablo 2. Sözleşmeye Karşı Çıkan Kategorideki Tweetlerin Cinsiyet ve Dayanak Noktasına Göre Dağılımı

Kategoriler	Kadın	Erkek	Toplam
Aile yapısını bozma	3	22	25
Şiddeti önlememe	6	18	24
LGBTİ zemin hazırlama	7	16	23
Yalnızca kadın beyanını esas alma	7	14	21
Dine aykırılık	3	4	7
Kültüre aykırılık	1	6	7
Cinsiyetsizleştirmeye neden olma	1	6	7
Toplam	28	86	114

Aile yapısını bozduğunu ifade eden söylemler, sözleşmeye karşı çıkan toplam söylem sayısının %22’sini ($n = 25$) oluştururken bu söylemlerin 22 tanesi erkek ve 3 tanesi kadın kullanıcılar tarafından oluşturulmuştur.

“Aileyi ayakta tutmak yerine ist. sözleşmesiyle bahanelere sarılmak daha kolay geliyor artık işte bu yüzden.” (Kadın)

“İstanbul sözleşmesi aileyi yıkan bir zehirdir.” (Erkek)

Sözleşmenin şiddetini önlemediği içeriğini barındıran söylemler, karşı çıkan söylemlerin %21'ini ($n = 24$) oluşturmaktadır. Söz konusu konudaki söylemlerin 19'ünü erkek kullanıcılar ve 6'sını kadın kullanıcılar yazmıştır.

"İstanbul sözleşmesi yaşatmadığı için daha kaç kadın ölmesi gerekiyor. Ahlaksız bir Avrupa'dan aldığımız yasa şiddeti engellemiyor." (Erkek)

"İstanbul sözleşmesi kadına yönelik şiddet olaylarını daha çok arttırdı görmüyor musunuz, duymuyor musunuz sözleşmeyi iptal etmek için daha ne bekliyorsunuz?!" (Kadın)

LGBTİ'ye zemin hazırladığına dair ifadeleri barındıran söylemler karşı çıkan söylemlerin %20'sini ($n = 23$) oluşturmaktadır ve bu söylemlerin 16 tanesi erkek, 7 tanesi kadın kullanıcılar tarafından oluşturulmuştur.

"İstanbul sözleşmesi yaşatır diye animasyon yapıp LGBT bayrağını da araya koymuşlar. Sözleşmeyi de sapık zihniyetinizi de istemiyoruz." (Kadın)

"Bu tagları da iyi okumak lazım. LGBT'yi özendiren bir sözleşme iptal edilmeli." (Erkek)

Yalnızca kadın beyanını esas alarak erkeğe haksız yere cezanın önünün açıldığını belirten söylemler, sözleşmeye karşı çıkan söylemlerin tamamının %18'ini ($n = 21$) oluşturmaktadır. Bu başlıktaki söylemlerin 14'ünü erkek kullanıcılar, 7'sini ise kadın kullanıcılar oluşturmuştur.

"Kanunu istemiyoruz. Sadece çelişkili kadın beyanıyla iftiralar çok kolay atılıyor! Mağdur öğretmenler var!" (Kadın)

"Sadece kadın beyanı esas alınarak yargılama yapılması. En temel hukuk prensibi olan; iddia sahibi iddiasını ispatlamakla yükümlüdür. Kanun, kural ve prensibine aykırıdır. Hukukun üstünlüğüne aykırıdır ve insan hakları ihlalidir." (Erkek)

Dine aykırı olduğunu belirten söylemler, toplam söylemlerin %6'sını ($n = 7$) oluşturmaktadır. Bu söylemlerin 4'ü erkek kullanıcılar ve 3'ü kadın kullanıcılar tarafından yazılmıştır.

"Gerçekten merak ediyorum; temel felsefesi Kur'an Kerim'deki aile hayatını yıkmak için kurgulanmış İstanbul Sözleşmesini savunan kadınlar Allaha hesap vermekten korkmuyorlar mı?" (Kadın)

"İstanbul sözleşmesi Allahın ayetleri reddeder." (Erkek):

Sözleşmenin kültüre aykırı olduğunu belirten söylemler, toplam söylemlerin %6'sını ($n = 7$) oluşturmaktadır. Bu başlıktaki 6'sını erkek kullanıcılar oluştururken 1'ini kadın kullanıcılar oluşturmuştur.

"Sadece şu bölüm bile bizi ne derece yozlaştıracağını ve kültür erozyonu yaşatacağını gösteriyor. Bunu isteyen zihniyet köksüz olduğunu kabul etmiş olur." (Kadın)

"Ayrıca ist sözleşmesine gelirse o sözleşme Türk örf ve geleneklerine ters bir sözleşmedir illa bir kanun yapacaksa avrupadan almamız gerekmez bunu kendimizde yapabiliriz." (Erkek)

Son olarak, İstanbul Sözleşmesinin cinsiyetsizleştirmeye sebep olduğunu düşünen söylemler karşı çıkan söylemlerin %6'sını ($n = 7$) oluşturmaktadır ve söylemlerin 6'sını erkek kullanıcılar, 1'ini kadın kullanıcılar oluşturmuştur.

"İstanbul sözleşmesi cinsiyeti ortadan kaldırmak istiyor." (Erkek)

"Bakınız burada da erkek kıyafeti giymiş bir kişi var. Bu da bunun benzeri değil mi. Cinsiyetsizleştirme projesi" (Kadın)

Tartışma ve Sonuç

Türkiye'de Twitter platformunda "İstanbul Sözleşmesi" ile ilgili atılan tweetlerin incelendiği bu çalışmada ilk olarak destekleyici ve sözleşmeye karşı çıkan söylemlerin sayısı belirlenmiştir. Söz konusu söylemlerin cinsiyet dağılımı ve ayrıca karşı çıkan söylemlerin dayanak noktası ortaya konmuştur. Çalışmanın ilk bulgusu incelemeye alınan tweetlerin %55'inin ($n = 138$) İstanbul Sözleşmesi'ni destekleyici ve %45'inin ($n = 114$) İstanbul Sözleşmesi'ne karşı çıkan kategoride yer aldığıdır. Dolayısıyla incelemeye alınan tweetlerde İstanbul Sözleşmesini destekleme ile sözleşmeye karşı çıkma bakımından birbirine yakın bir dağılım bulunmuştur.

Tweetlerdeki sözleşmeyi destekleyici toplam 138 söylemin %62'sinin ($n = 85$) kadınlar, %38'inin ($n = 53$) ise erkekler tarafından paylaşılması bu çalışmanın bir diğer sonucudur. Sözleşmeye karşı çıkan söylemlere bakıldığında ise 114 söylemin %76'sının ($n = 87$) erkek kullanıcılar tarafından paylaşıldığı ve %24'ünün ($n = 27$) kadın kullanıcılar tarafından paylaşıldığı görülmüştür. Dolayısıyla İstanbul Sözleşmesi'ni destekleyen tweetlerin sıklıkla kadınlar; sözleşmeye karşı çıkan tweetlerin sıklıkla erkekler tarafından atıldığı bulunmuştur.

Tarihsel olarak bakıldığında, kadın haklarıyla ilgili her türlü aktivizm feminizm hareketinin başlarından itibaren daha çok kadınlar tarafından sürdürüldüğü görülmektedir (Koçyiğit Özyiğit, 2020). Kadına yönelik şiddetin önlenmesi de kadın hakları savunuculuğunun en değişmez yönlerinden biridir. Yapılan araştırmalar, erkeklerin kadın haklarını savunma konusunda geri planda tutulmaları veya bunu tercih etmelerinin bazı nedenleri olabileceğini ortaya koymuştur. Örneğin, Gedik (2020) çalışmasında genç kadınların dijital ortamlarda feminist içerikleri takip ettiklerini ve düşüncelerine uygun olduğunda paylaşım yaptıklarını, erkeklerin ise bu içerikleri daha çok erkek düşmanlığı olarak gördüğünü ve topluma olumsuz etki ettiğini düşündüklerini belirtmiştir. Yine bir başka çalışmada, Ekşi Sözlük platformunda feminizm ile ilgili yorumların incelendiği bir çalışmada, feminizm düşüncesinin kadınlara özgü olduğu ve yalnızca kadınların savunulabileceği hatta feminizmi destekleyen erkeklerin toplumda kadınsılık ve homoseksüellik ile etiketlendiği görülmüştür (Alıklıç ve Baş, 2019). Bilindiği üzere, erkeklik "kadınsı olmama" üzerinden tanımlanabilen bir kavramdır (Bourdieu, 2014). Dolayısıyla kadın haklarını savunmak feminizmle, feminizm de kadın olmakla bağdaştırıldığından erkekler kadın haklarını savunan içerikler paylaşmakta kadınlara göre daha geride duruyor olabilir. Bayar ve diğerlerine (2018) göre erkeklerin erkekliği, kadın olmama ile açıkladıkça kadın ve erkek arasındaki mesafe artmaktadır. Bu da erkeğin kadını daha aşağıda görmesine yol açmakta ve yanında kadına yönelik saldırganlık ve şiddeti de getirebilmektedir. Sonuç olarak, erkeklerin kadına yönelik şiddete karşı durduğu düşünülen

bir konuda destekleyici paylaşım yapma oranının kadınlara göre daha düşük olmasının sebebi benimsenen erkeklik algıları ile kadın haklarını savunmaya dair önyargılar olabilir.

Sözleşmeye karşı duran tweetlerin içerikleri incelendiğinde, söylemlerde toplam yedi dayanak noktasının kullanıldığı bulunmuştur. Bu kategorilerden en yüksek paydağı alan ise %22'lik ($n = 25$) bir oranla sözleşmenin aile yapısını bozduğuna dair açıklamadır. Burada kast edilen “ailenin parçalanmaması, ailenin korunması, boşanmaların engellenmesi” konularıdır. Bilindiği üzere Türkiye bireyselliğın son yıllarda rastlanmaya başladığı; toplulukçu eğilimleri olan ve aile ve toplum bağlarının önemsendiği bir kültürel özellik göstermektedir (Kağıtçıbaşı, 2013). Türkiye’de kültürel anlamda aile birimi “kutsal” görülmektedir. Yapılan araştırmalar, şiddet gören kadınlara dahi kök aileleri tarafından “ailesini dağıtmaması, yuvasına geri dönmesi” gibi öneriler verildiğini göstermektedir (Akadlı Ergöçmen ve diğerleri, 2009). Bu sebeple şiddet ortamındaki kadınların korunması için her türlü önlemin ivedilikle alınması gerektiğini belirten İstanbul Sözleşmesi (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2016), ailenin dağılmasını kolaylaştırıcı bir unsur olarak yorumlanıyor olabilir. Öte yandan bilinmelidir ki, aile içi şiddet, tekrarlama olasılığı yüksek olan ve genellikle artarak devam eden bir olgudur (Akadlı Ergöçmen ve diğerleri, 2009). Dolayısıyla, ağır olmayan şiddet durumunda da kadınların korunması esas olmalıdır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda da açıklandığı üzere, ailenin korunmasında amaç şiddete uğrayan veya şiddete uğrama ihtimali olan aile bireylerinin temel insan hakları olan yaşam hakkını korumak için gerekli yasal önlemleri almaktır (Öztürk, 2017). Dolayısıyla ailenin korunması kavramı, ailenin parçalanmaması ve boşanmaların her koşulda önlenmesi anlamına gelmemektedir ve kadına yönelik şiddete dair kanunların ve sözleşmelerin amacı şiddetsiz aileler ve nihayetinde şiddetsiz bir toplum oluşturmaktır. Bu sebeple kanunların ve sözleşmelerin önlemek istediği yaşantılar boşanma/ ailenin parçalanması gibi durumlar değil, şiddetin kendisi olmak zorundadır.

Sözleşmeye karşı çıkan söylemlerin %20'lik bir kısmında ise ($n = 23$), sözleşmenin LGBTİ'ye zemin hazırladığı ifade edilmiştir. Bu söylemlerde kast edilen, sözleşme ile LGBTİ bireylere özendirilmesi ve böylece toplumdaki LGBTİ bireylerin artırılmasına yol açılmasıdır. Sözleşme incelendiğinde, sözleşmenin sadece şiddet mağduru kadınları değil, şiddet ve ayrımcılığa uğrayan tüm bireyleri kapsadığı görülmektedir. Sözleşmenin 4. maddesinde bu durum “... cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu...” şeklinde sıralanarak kapsayıcılığı netleştirilmiştir. Belirtilen maddeden de anlaşılacağı üzere amaç LGBTİ'yi yaygınlaştırmak değil, bu yönde cinsel yönelimi olan bireylerin şiddete maruz kalmasını önlemektir. Araştırmalarda da vurgulandığı üzere cinsel yönelimi LGBTİ olan bireyler yüksek oranda şiddete maruz kalmaktadırlar (ILGA, 2014). Dolayısıyla korunmaya ihtiyaç duyan azınlıklardan birinin de LGBTİ'ler olduğu söylenebilir. Nitekim 6284 sayılı Kanunun 1. maddesinde de kanundan yararlanacak olan gruplar “...şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadın, çocuk ve aile bireyleriyle tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişiler” olarak tanımlanmıştır. Araştırmacılar söz konusu ifade üzerinden, 6284 Sayılı Kanun'dan eşcinsel bireylerin de yararlanabileceğini belirtmektedir (Öztürk, 2017). Dolayısıyla İstanbul Sözleşmesi dışında yürürlükte olan farklı hukuksal düzenlemeler de bireylerin hiçbir ayırım gözetmeksizin şiddetten korunma hakkının olduğunu hâlihazırda vurgulamaktadır.

Aynı zamanda biliniyor ki cinsel yönelimler bireylerin yaptıkları bir tercih değil, sahip oldukları bir eğilimdir (Haskan Avcı, 2020). Diğer pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de dışlanma, etiketlenme, işten atılma korkusu gibi sebeplerle bazı bireyler LGBTİ olduklarını açıklamamaktadır (Ulaş-Kılıç, Bayar ve Koç, 2019). Ancak bu durum onların LGBTİ birey olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Dolayısıyla LGBTİ bireyleri şiddet karşısında koruyan herhangi bir düzenlemenin LGBTİ birey sayısını arttırması mümkün görünmemektedir. Oysa bu çalışmada incelenen bazı söylemlerin, İstanbul Sözleşmesine bağlı olarak LGBTİ bireylerin artmasına yönelik endişe barındırdığı dikkat çekmektedir. Nitekim bu çalışmanın tamamlandığı 19 Mart 2021 tarihinde de kültürel ve toplumsal değerler gerekçe gösterilerek ve güncel bir gelişme olarak İstanbul Sözleşmesinin Cumhurbaşkanı kararı ile Türkiye tarafından feshedildiği Resmî Gazetede (2021) sunulmuştur. Ancak uluslararası bir sözleşmenin Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararı olmaksızın feshedilmesine dair de hukuki tartışmalar sürmektedir.

Bu çalışmada belirlenen ve sıklıkla ifade edilen bir diğer söylem ise %21 ($n = 24$) ile İstanbul Sözleşmesinin şiddeti önlemediği tam tersi şiddeti artırdığıdır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformuna (2020) göre, kadına şiddet ve kadın cinayetleri 2011 yılından bu yana artış göstermektedir. Şiddetin ve cinayetlerin artış göstermesinin nedenlerinden birisi bu gibi sözleşmelerle ve sosyal medya kullanımıyla şiddetin daha görünür bir hale gelmesi olabilir. Ayrıca cinayetlerin artışında sosyolojik ve politik nedenler göz ardı edilmemelidir. Nitekim aile içi şiddetin nedenlerine yönelik yapılan çalışmalarda, İstanbul Sözleşmesi gibi şiddet mağdurunun korunması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayan yasal düzenlemelerin artırıcı değil, koruyucu bir faktör olabileceği vurgulanmaktadır (Dindaş, 2008). Bunlara ek olarak, Türkiye, İstanbul Sözleşmesinin yükümlülüklerini tamamen yerine getirmemektedir. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddet ve cinayet olgularındaki artışı sözleşmeyle ilişkilendirmek mantıksal açıdan uygun görünmemektedir. Toplumda şiddet mağdurları korunmadıkça, şiddet faillerine yönelik sağaltıcı müdahaleler yapılmadıkça (Gondolf, 1997) ve de toplumda kadına yönelik şiddeti besleyen diğer unsurlar dikkate alınmadıkça şiddetin azalması veya sona ermesi mümkün görünmemektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalar, kadınlara dahi sorulduğunda erkeğin şiddet göstermesinin belli koşullarda normal karşılandığını (Yaman Efe ve Ayaz, 2010) ve toplumun erkeklerden her anlamda sert ve güçlü olmalarının beklediğini göstermektedir (Bayar ve diğerleri, 2018). Bu da erkeklerin şiddet davranışının, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden kültürel olarak beslenmesine işaret eder. Bu kapsamda, bireylerin şiddeti engellemeyi ve mağdurları korumayı amaçlayan mekanizmaları şiddeti artırma araçları olarak yorumlamaması için bilinçlendirilmeleri gerekebilir.

Sözleşmeye karşı yöndeki söylemlerin %19’u ise ($n = 22$) sözleşmenin yalnızca kadın beyanını esas aldığı için erkeklerin suçsuz yere mağdur olduğu fikrini içermektedir. İstanbul Sözleşmesine bakıldığında bu görüşün doğruluğunu kanıtlayan bir maddeye rastlanmamaktadır. Beyanın esas alındığına dair açıklama, 6284 Sayılı Kanununun 8. maddesinin 3. fıkrasında “*Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez*” şeklinde yer almaktadır. Görülmektedir ki yasal düzenlemelerde koruyucu tedbir kararı hususunda cinsiyete göre değişen bir düzenleme olduğunu gösteren bir açıklama sözleşmede veya İstanbul

Sözleşmesi dikkate alınarak hazırlanan 6284 sayılı Kanunda bulunmamaktadır. Kadınların şiddet mağduriyetinin orantısız olması sebebiyle öncelikli olarak ele alınması doğaldır. Ancak söz konusu madde, şiddet gören herkesin koruyucu tedbir kararının ivedilikle alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla sözleşme erkek karşıtı olarak yorumlanamaz. Koruyucu tedbir kararı için delil aranmaması şiddet gören bireylerin tekrar şiddet görmesinin ve yaşamının tehlikeye girmesinin engellenmesi amacıyla hizmet etmektedir. Bilinmektedir ki aile içi şiddet olayları tekrar edilme olasılığı yüksek olan bir suçtur ve şiddet olayları pek çok vakada artarak devam etmektedir (Akadlı Ergöçmen vd., 2009). Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer husus ise koruyucu tedbir kararının bireylerin hüküm giymesine yol açmadığıdır. Bireylerin suçları karşılığında hüküm giymesine için mahkeme sürecinin devreye girmesi gerekmektedir ve dolayısıyla mahkeme sürecinde de delil aranmaktadır. Bu da göstermektedir ki yasal düzenlemeler şiddet mağdurlarını korumayı esas alırken masum olan insanları cezalandırma gücüne sahip değildir.

Söylemlerin %6'lık ($n = 7$) kısmında ise sözleşmenin bireylerde cinsiyetsizleştirmeye neden olduğu ifade edilmektedir. Söylemlerin içeriğine bakıldığında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin bir tür "cinsiyetsizleştirme" olarak algılandığı görülmektedir. İstanbul Sözleşmesi madde 3/c'de toplumsal cinsiyet kavramının tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre toplumsal cinsiyet "*herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler olarak anlaşılacaktır.*" şeklindedir. Aynı zamanda 6.maddede "*Taraflar bu sözleşmenin uygulanmasına ve sözleşme hükümlerinin etkilerinin değerlendirilmesine bir toplumsal cinsiyet bakış açısı katacak ve kadınlarla erkekler arasında eşitliğe ve kadınların güçlendirilmesine ilişkin politikalarını yaygınlaştıracak...*" ifadesi yer almaktadır. Buradan hareketle sözleşmede yer alan ifadelerin kadınların ve erkeklerin cinsiyetini kaybetmesi değil, cinsiyete dayalı olarak ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına işaret ettiği söylenebilir. Bu endişenin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimseme ile bağlantısı olabilir. Geleneksel cinsiyet rollerini benimseyenler kadınların ve erkeklerin belli davranış kalıplarından çıkmasını yanlış bulmaktadır (Dökmen, 2014). Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet eşitliği ile kadınların eğitim, sosyal yaşam, iş yaşamı ve yasalar gibi alanlarda erkeklerle eşit konumda olmasının amaçlanması bazı bireyler tarafından bir tehdit olarak algılanabilir. Kadın- erkek eşitliğinin, kadının yüceltilmesi ve erkeğin aşağıda bırakılması olarak algılanması olasıdır. Nitekim yapılan çalışmalar, geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını benimseyen erkeklerin, kadınlardan aşağı kaldıklarını düşündüklerinde erkekliklerine yönelik tehdit algıladıklarını ve bu tehdidi algılayanların kadına yönelik şiddeti daha çok benimsediğini ortaya koymaktadır (Türkoğlu, 2013). Dolayısıyla, şiddet ile doğrudan ilişkisi olan toplumsal cinsiyet eşitliğinin anlamı ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılmasının önemli olduğu söylenebilir.

İstanbul Sözleşmesine karşı çıkan söylemlerin %6'lık bir kısmında ise ($n = 7$) sözleşmenin kültüre aykırı olduğu ve diğer %6'lık bir kısmında ($n = 7$) dine aykırı olduğu belirtilmiştir. İstanbul Sözleşmesi madde 4/3'e bakıldığında "*Özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, ... gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir.*" ifadesi yer almaktadır. Madde 12/5'te ise "*Taraflar kültür, töre, din, gelenek veya sözde "namus" gibi kavramların bu sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemine gerekece olarak kullanılmamasını temin edeceklerdir.*" ifadeleri yer almaktadır. Sözü edilen maddelerden de anlaşılacağı üzere sözleşmede dine ve kültüre karşı bir ifade

bulunmamakta; din, kültür gibi nedenlerle ayrımcılık ve şiddet önlenmeye çalışılmaktadır. Alanyazın incelendiğinde aile içi şiddetin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kökeninde dini ve kültürel gerekçeler yer aldığı görülmektedir (Tezcan, 2003; Ulus, 2005; Aziz, 1994). Örneğin, Türkiye’de kültürel sebeplerle “namus” kavramı kadınlar üzerinden kavramsallaştırılmaktadır ancak “namusu” koruma görevi ise erkeğe yüklenmektedir (Bayar ve diğerleri, 2017). Bu da sözde “namus” cinayetlerine sebep verebilmektedir. Öte yandan hiçbir kültürel geleneğin şiddete gerekçe olamayacağı açıktır. Buradan hareketle, sözleşmenin şiddeti besleyen kültürel geleneklere karşı çıkmakla birlikte, insanın temel haklarına ve özgürlüklerine aykırı olmayan inançları ve değerleri dışlamadığı söylenebilir.

Sonuç olarak, kadına ve diğer tüm mağdurlara yönelik ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesi ile ilgili uluslararası bir sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi ile ilgili Twitter kullanıcılarının hem sözleşmeyi destekleyici hem de sözleşmeye karşı çıkan söylemlerinin olduğu belirlenmiştir. Sözleşmeyi destekleyen söylemlerin sıklıkla kadın kullanıcılar, sözleşmeye karşı çıkan söylemlerin sıklıkla erkek kullanıcılar tarafından oluşturulduğu bulunmuştur. Karşı çıkan söylemlerin, karşı çıkma dayanaklarından en sık ifade edilenleri aile yapısını bozmak, şiddeti önleyememek ve LGBTİ’ye özendirmek şeklindedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmada İstanbul Sözleşmesi’ne ilişkin söylemler yalnızca sosyal medya organlarından Twitter kullanan bireyler üzerinden incelenmiştir. Aynı zamanda yalnızca hashtag alıntılı olarak tweet atan katılımcıların tweetleri incelemeye alınamamıştır. Bu çalışmanın sınırlılığı yalnızca Twitter hesabı herkese açık kullanıcıların tweetlerine ulaşılabilmesidir. Dolayısıyla, yalnızca kendisini takip eden kişilerle tweetlerini paylaşan hesaplardaki görüşler incelemeye alınamamıştır. Ayrıca, Twitter kullanıcılarının gerçek sosyo-demografik özelliklerine ulaşılması imkânsız olduğundan bu çalışmada ele alınan sonuçların belli bir gruba genellenmesi mümkün görünmemektedir. Bu çalışma kesitsel türde olduğundan herhangi bir neden-sonuç ilişkisi kurulamamaktadır.

Bu çalışma tamamlandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekildiği kararı açıklanmıştır. Bu karar sonrasında sözleşmeye karşı çıkan tweetlerin içeriğinde değişimler meydana gelmiş olabilir. Bu bakımdan konu ile ilgili paylaşımların tekrar incelenmesi önemli görülmektedir. Ayrıca Instagram, Ekşi Sözlük gibi sosyal medya platformlarında da benzer incelemeler yapılabilir.

Kaynakça

- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. (2012). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>
- Akadlı Ergöçmen, B., Üner, S., Abbasoğlu, A. ve Gökçen, C. (2009). Kadınların aile içi şiddetle mücadelesi. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet içinde (s. 83-99). Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Akıncı, S. (2021, 24 Ocak). Her kadın İstanbul Sözleşmesi’ni bir defa okumalı. Milliyet Gazetesi. Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/pazar/her-kadin-istanbul-sozlesmesini-bir-defa-okumali-6413058>
- Akkuş, H. N. (2017). Eşcinsel erkeklere yönelik ayrımcılığı yeniden üreten heteroseksist bakış (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aktivizm. (2020, 15 Aralık). Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük içinde. <https://www.tdk.gov.tr/>
- Alikılıç, Ö. ve Baş, Ş. (2019). Dijital feminizm: Hashtag’in cinsiyeti. Fe Dergi, 11(1), 89-111.
- Aziz, A. (1994). Medya şiddet ve kadın. T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Bakırcı, K. (2015). İstanbul sözleşmesi. Ankara Barosu Dergisi, (4), 133-204.
- Bayar, Ö., Haskan Avcı, Ö. ve Koç, M. (2017). Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi, namus anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolü. Ulakbilge, 5(17), 1835-1853.
- Bayar, Ö., Haskan Avcı, Ö. ve Koç, M. (2018). Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği’nin (ETCRSÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fakültesi Dergisi, 18(1), 57-76.
- Bayar, Ö., Haskan Avcı, Ö., & Koç, M. (2018). What’s expected of men in Turkish culture: Perceptions of male university students. International Journal Advances in Social Science and Humanities, 5(9), 1-8.
- BBC Türkçe. (2020, 14 Ağustos). İstanbul Sözleşmesi: 345 erkek ‘Erkeklik öldürüyor; İstanbul Sözleşmesi yaşatır’ diyerek kadınlara destek verdi. Cumhuriyet Gazetesi. Erişim Adresi: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/istanbul-sozlesmesi-345-erkek-erkeklik-olduruyor-istanbul-sozlesmesi-yasatir-diyerek-kadinlara-destek-verdi-1758286>
- Bostancı, M. (2010). Sosyal medyanın gelişimi ve iletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Bourdieu, P. (2014). Eril tahakküm. Çev. Bediz Yılmaz. İstanbul: Bağlam Yayınevi.
- Berridge, S. & Portwood-Stacer, L. (2015). Feminism, hashtags and violence against women and girls. Feminist Media Studies, 15(2), 341-358.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Clark, R. (2016). Hope in a hashtag: the

- discursive activism of #WhyIStayed. *Feminist Media Studies*, 16(5), 788-804. <https://doi.org/10.1080/14680777.2016.1138235>
- Clicktivism. (2020, 20 Aralık). Oxford English Dictionary içinde. Erişim Adresi: <https://www.lexico.com/definition/clicktivism>
- Çetin S. (2015). Yerel seçimlerinde büyükşehir belediye başkan adaylarının twitter kullanımları üzerine karşılaştırmalı analiz. *Global Media Journal TR Edition*, 5(10), 87-120.
- Çoban, S. ve İnceoğlu, Y. (2015). İnternet ve sokak. Ayrıntı yayınları.
- Dindaş, H. (2008). Kadına yönelik eş şiddetinin sosyoekonomik durum ve yaşam kalitesi ile ilişkisi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Dökmen, Z. Y. (2004). Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar. Ankara: Sistem yayıncılık.
- Gedik, E. (2020). Dünyada ve Türkiye’de dijital feminizm incelemesi: Gençlerin dijital aktivizm deneyimleri. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (5), 123-136.
- Gençer, Y. (2015). Sosyal medya ağlarında örgütlenme: Dijital aktivizmin toplumsal dönüşüme yansımaları. *E-Journal of Intermedia*, 2(2), 505-522.
- Gondolf, E. W. (1997). Batterer programs: What we know and need to know. *Journal of Interpersonal Violence*, 12, 83-98.
- Gören Kekeç, S. ve Taşcıoğlu, R. (2018). Özgecan Aslan cinayetinin dijital platformlarda yansımaları: ekşi sözlük üzerine bir inceleme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (29. Özel Sayısı), 439-452. <https://doi.org/10.31123/akil.458929>
- Gürel, E. ve Nazlı, A. (2019). Dijital aktivizm: Change.org kampanyaları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 187-206. <https://doi.org/10.18037/ausbd.668642>
- Haskan Avcı, Ö. (2020). Toplumsal cinsiyet tanım ve temel kavramlar. Ö. Haskan Avcı (Ed.), *Toplumsal cinsiyet: psikolojik danışma ve rehberlikte güncel konular içinde* (s.1-75). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Higgs, E.T. (2015). #Justiceforliz: Power and privilege in digital transnational women's rights activism. *Feminist Media Studies*, 15(2), 344-347. <https://doi.org/10.1080/14680777.2015.1008746>
- ILGA (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association) State-Sponsored Homophobia Report. (2014). <https://ilga.org/state-sponsored-homophobia-report>
- İnternet Haber Merkezi (2021, 6 Şubat). AKP’li Ünal: Bir baktık ki İstanbul Sözleşmesi başka kapıları açıyor. *Milli Gazete*. Erişim Adresi: <https://www.milligazete.com.tr/haber/6357475/akpli-unal-bir-baktik-ki-istanbul-sozlesmesi-baska-kapilari-aciyor>
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2020). <http://anitsayac.com/>

- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2016). Kadına yönelik şiddetle mücadele (2016-2020) ulusal eylem planı. Ankara. <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>
- Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. (2011). <https://rm.coe.int/1680462545>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). Adolescent autonomy-relatedness and the family in cultural context: What is optimal?. *Journal of Research on Adolescence*, 23(2), 223-235. <https://doi.org/10.1111/jora.12041>
- Kaun, A., ve Uldam, J. (2018). Digital activism: after the hype. *New Media and Society*, 20(6), 2099-2106. <https://doi.org/10.1177/1461444817731924>
- Kara, V. (2019, 31 Ağustos). İstanbul Sözleşmesi ve aileyi yok etmek için alınan kararlar. *Yeni Akit Gazetesi*. Erişim Adresi: <https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/vehbi-kara/istanbul-sozlesmesi-ve-aileyi-yok-etmek-icin-alinan-kararlar-29588.html>
- Kaya, B. (2020, 7 Ağustos). Bu sözleşmenin iptali kadın cinayetlerine göz yummaktır. *Sözcü Gazetesi*. Erişim Adresi: <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/bu-sozlesmenin-iptali-kadin-cinayetlerine-goz-yummaktir-5974431/>
- Kim, J. (2017). #iamafeminist as the 'mother tag': Feminist identification and activism against misogyny on twitter in south korea. *Feminist Media Studies*, 17(5), 804-820. <https://doi.org/10.1080/14680777.2017.1283343>
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(3), 21-28.
- Koçyiğit Özyiğit, M. (2020). Kadın çalışmaları. Ö. Haskan Avcı (Ed.), *Toplumsal cinsiyet: psikolojik danışma ve rehberlikte güncel konular içinde* (s.109-144). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Korkmaz, A., Ustakara, F. & Aydın, U. (2018). Dijital aktivizm bağlamında Artvin Cerrahtepe olaylarına ilişkin bir içerik analizi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (29. Özel sayı), 57-76. <https://doi.org/10.31123/akil.459321>
- Kuyucu, M. (2013). Social media and woman violence to woman via Twitter during Gezi Park occupy. *IBB International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 12(4), 75-99.
- Mendes, K., Ringrose, J. & Keller, Jessalynn. (2018). #MeToo and the promise and pitfalls of challenging rape culture through digital feminist activism. *European Journal of Women's Studies*, 25(2), 236-246. <https://doi.org/10.1177/1350506818765318>
- Özcan, F. F. (2012). Yeni medya ve dijital aktivizm (Yüksek Lisans Tezi). Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Özdemir, Y.D. (2015). Taciz anlatılarında cinsiyetçi söylemlerin yeniden inşası: #sendeanlat. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, 2(2), 80-103. <https://doi.org/10.17572/mj2015.2.80103>
- Öztürk, N. (2017). Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanunun getirdiği bazı yenilikler ve öneriler. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8(1), 1-32.
- Par, K. (2020, 3 Temmuz). İstanbul Sözleşmesi'nden geri adım büyük ayıp olur. Haber Türk Gazetesi. Erişim Adresi: <https://www.haberturk.com/yazarlar/kubra-par-2561/2732036-istanbul-sozlesmesi-nden-geri-adim-buyuk-ayip-olur>
- Perrin, A. (2015) Social Media Usage: 2005-2015. Pew Internet & American Life Project, Washington DC. <http://www.pewinternet.org/2015/10/08/social-networking-usage-2005-2015/>
- Sert, N. Y. (Ed.). (2016). Aktivizm-Toplumsal değişimin yeni yüzü. İstanbul: Babil yayınları.
- Şen, A. F. ve Kök, H. (2017). Sosyal medya ve feminist aktivizm: Türkiye'deki feminist grupların aktivizm biçimleri. Atatürk İletişim Dergisi, (13), 73-86.
- Tezcan, M. (2003). Türkiye'de töre cinayetleri. Ankara: Naturel Yayınları.
- Tonkiss, K. (2006). Analysis text and speech: content and discourse analysis. C. Seale, (2nd ed.). In: Researching Society and Culture. (367-383). London: Sage
- Tufan Yeniçaktı, N. (2016). Halkla ilişkiler aracı olarak Instagram: Sosyal medya kullanan 50 şirket üzerine bir araştırma. Selçuk İletişim Dergisi, 9(2), 92-115. <https://doi.org/10.18094/si.84410>
- Türkoğlu, B. (2013). Violence as a way of reconstructing manhood: The role of threatened manhood and masculine ideology on violence against women (Yüksek Lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Ulaş-Kılıç, Ö., Bayar, Ö., ve Koç, M. (2019). The Career Stories of LGB-Q in Turkey. Journal of Homosexuality (Published online), 1-28.
- Ulus, S. (2005). Türkiye'de cinsiyet eşitsizliğinin feodal örneği olarak Güldünya Tören ve Kadriye Demirel töre cinayetleri haberlerine eleştirel bir bakış. İstanbul: Beta Yayınları
- Uyar, M.E. (2020, 31 Nisan). Kadınlar haykırdı: ÖLMEK İSTEMİYORUZ. Ses Kocaeli Gazetesi. Erişim Adresi: <https://www.seskocaeli.com/haber/5940964/kadinlar-haykirdi-olmek-istemiyoruz>
- Van Dijk, T. A. (2019). Text and context explorations in the semantics and pragmatics of discourse. Longman Group UK Limited.
- Yaman Efe, Ş. ve Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 11(1), 23-29.

- Yılmaz, B. (2015). Yeni medya ortamlarında örgütlenme ve toplumsal etkileri: #sendeanlat örnek olay incelemesi. Ulusal ve Kurumsal Çatışmalar/Çözümler Kongresi'nde sunulan bildiri. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Xiong, Y., Cho, M., ve Boatwright, B. (2019). Hashtag activism and message frames among social movement organizations: Semantic network analysis and thematic analysis of Twitter during the # MeToo movement. *Public relations review*, 45(1), 10-23.
- We Are Social (2020). Digital 2020 Global Overview Report. Erişim Adresi: <https://wearesocial.com/digital-2020>